

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Keskkonnaminister
määrus
terviktekst
18.10.2017
Hetkel kehtiv
RT I, 15.09.2017, 10

Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused

[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

Vastu võetud 04.01.2007 nr 2

[RTL 2007, 4, 66](#)

jõustumine 15.01.2007

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
09.02.2009	RTL 2009, 18, 218	20.02.2009
26.06.2009	RTL 2009, 54, 788	12.07.2009
26.03.2010	RTL 2010, 18, 316	12.04.2010
06.12.2010	RT I, 16.12.2010, 1	01.01.2011
23.05.2013	RT I, 29.05.2013, 5	01.06.2013
27.09.2013	RT I, 03.10.2013, 1	06.10.2013
11.10.2013	RT I, 16.10.2013, 2	19.10.2013
13.09.2017	RT I, 15.09.2017, 5	18.09.2017, osaliselt 18.10.2017

Määrus kehtestatakse [metsaseaduse](#) § 23 lõigete 2, 3 ja 10 alusel.
[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

Määrusega kehtestatakse vääriselupaiga valiku protseduurid, vääriselupaigatüübid, neid iseloomustavad näitajad ja tunnusliigid, vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimise kord, lepingu sisu, vääriselupaiga metsakasutuse kitsendustega põhjustatud kahju ja hooldamise kulu hüvitise (edaspidi *vääriselupaigakasutusõigusetasu*) arvutamise alused ning avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas asuva vääriselupaiga kaitse korraldamise põhimõtted.
[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

2. peatükk VÄÄRISELUPAIGA VÄLJAVALIKU JUHEND

§ 2. Vääriselupaiga väljavalik

(1) Vääriselupaiga väljavalik seisneb selle määruse 3. peatüki 2. jaos esitatud vääriselupaiga näitajatele vastavate kaitset vajavate alade väljaselgitamises.

(2) Vääriselupaiga väljavalikut korraldab Keskkonnaministeerium Keskkonnaagentuuri ja Keskkonnaameti kaudu.

[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(3) Vääriselupaiku võivad välja valida ja olemasolevates vääriselupaikades muudatusi teha isikud, kes on läbinud Keskkonnaministeeriumi korraldatud vääriselupaiga väljavaliku kursuse ja omandanud sellekohase tunnistuse.

(4) Metsa korralise ülepinnalise takseerimise käigus valitakse välja potentsiaalsed vääriselupaigad, mille kohta edastatakse andmed vääriselupaiga väljavaliku tunnistusega spetsialistile.

(5) Ülepinnalise takseerimise käigus väljavalitud potentsiaalsete vääriselupaikade vastavuse vääriselupaiga näitajatele selgitab ekspertiis, mille teeb vääriselupaiga väljavaliku tunnistusega spetsialist.

(6) Tunnistusega spetsialistid esitavad Keskkonnaametile vääriselupaikade digitaalsed, geoinfosüsteemis loetavad ja töödeldavad L-EST97 meeter-projektsioonis koordinaatidega seotud andmed ning lõike 6¹ teises lauses sätestatud juhtudel maaomaniku või riigivara valitseja kirjaliku nõusoleku. Keskkonnaamet kontrollib andmete õigsust ning edastab nõuetele vastavad andmed Keskkonnaagentuurile. Riigimetsa Majandamise Keskus võib riigimetsas moodustatava uue vääriselupaiga nõuetele vastavad andmed esitada otse Keskkonnaagentuurile.

[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

(6¹) Keskkonnaagentuur kannab lõikes 6 nimetatud andmed keskkonnaregistrisse kahe nädala jooksul andmete saamisest. Eramaal või riigikaitsemaas sihtotstarbega maal asuva uue vääriselupaiga andmed kantakse keskkonnaregistrisse üksnes maaomaniku või riigivara valitseja kirjalikul nõusolekul.

[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.10.2017]

(7) Keskkonnaagentuur esitab kord kuus Erametsakeskusele vääriselupaikade andmed ning Keskkonnaametile asjaomase maakonna vääriselupaikade andmed.

[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(8) Keskkonnaagentuur esitab kord kuus Maa-ametile ning metsamajandamiskavade koostajatele andmekogusse kantud ja sealt välja arvatud vääriselupaikade andmekogu andmefaili kirjed.

[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

3. peatükk

VÄÄRISELUPAIGA KLASSIFIKAATOR

1. jagu

Vääriselupaigatüübid

§ 3. Vääriselupaikade jagunemine

Vääriselupaigad jagunevad metsa tüübirühmaga seotud tüüpideks ja maastikuelemendiga seotud tüüpideks.

§ 4. Metsa tüübirühmaga seotud vääriselupaigad

(1) Metsa tüübirühmaga seotud vääriselupaigad on järgmised:

- 1) loometsad;
- 2) nõmmemetsad;
- 3) palumetsad;
- 4) laanemetsad;
- 5) sürjametsad;
- 6) salumetsad;
- 7) lammimetsad;
- 8) soostunud metsad;
- 9) rabastunud metsad;
- 10) madalsoometsad;
- 11) siirdesoometsad;
- 12) rabametsad;
- 13) kõdusoometsad.

(2) Loometsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) teised lehtmetsad.

(3) Nõmmemetsa vääriselupaik on *männikud ja männisegametsad*.

(4) Palumetsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) haavikud;
- 4) teised lehtmetsad.

(5) Laanemetsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) haavikud;
- 4) teised lehtmetsad.

(6) Sürjametsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) teised lehtmetsad.

(7) Salumetsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja männisegametsad;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) haavikud;
- 5) teised lehtmetsad;
- 6) lepikeud.

(8) Lammimetsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 2) laialehised metsad;
- 3) teised lehtmetsad;
- 4) lepikeud.

(9) Soostunud metsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja kaasikud;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) haavikud;
- 5) lepikeud.

(10) Rabastunud metsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja kaasikud;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad.

(11) Madalsoometsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja kaasikud;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) lepikeud.

(12) Siirdesoometsa vääriselupaik on *männikud ja kaasikud*.

(13) Rabametsa vääriselupaik on *männikud ja kaasikud*.

(14) Kõdusoometsa vääriselupaigad on järgmised:

- 1) männikud ja kaasikud;
- 2) kuusikud ja kuusesegametsad;
- 3) laialehised metsad;
- 4) lepikeud.

§ 5. Maastikuelemendiga seotud vääriselupaigad

(1) Maastikuelemendiga seotud vääriselupaigad on järgmised:

- 1) looduslike veekogude kaldanõlvad;
- 2) veekoguäärsed madalikud ja lammid;
- 3) teised veest mõjutatud alad;
- 4) väikesed märgalasaared ja -poolsaared;
- 5) järsakud;
- 6) põlendikud;
- 7) puisrohumaad;

- 8) sarapikud;
- 9) üksikud suured puud;
- 10) pargid.

(2) Looduslike veekogude kaldanõlvade vääriselupaigad on järgmised:

- 1) jõgede ja järvede järsud kaldanõlvad;
- 2) jõgede ja järvede laugjad kaldanõlvad;
- 3) ojade kaldanõlvad.

(3) Veekoguäärsete madalike ja lammide vääriselupaigad on järgmised:

- 1) madalad jõekaldad ja jõelammid;
- 2) ojalammid.

(4) Teiste veest mõjutatud alade vääriselupaigad on järgmised:

- 1) ajutiste veekogude kaldad;
- 2) allika-alad;
- 3) karbonaatsete soode ja märgade niitude äärealad;
- 4) kopratammide mõjualad;
- 5) muude veekogude kaldad.

(5) Järsakute vääriselupaigad on järgmised:

- 1) pangajärsakud;
- 2) pinnakattejärsakud.

(6) Puisrohumade vääriselupaigad on järgmised:

- 1) võsastunud puisrohumad;
- 2) puisniidud;
- 3) puiskarjamaad.

2. jagu

Metsa tüübirühmaga seotud vääriselupaigatüüpide kirjeldus ja näitajad

§ 6. Vääriselupaiku iseloomustavate näitajate arvestamine

Ala vastab vääriselupaiga näitajatele, kui sellel esineb vähemalt üks vääriselupaigatüüpi iseloomustav näitaja ja vääriselupaiga tunnusliikide esinemise tõenäosus on suur. Tunnusliikide loetelu on esitatud määruse lisas 6. [RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 7. Loometsad

(1) Loometsade hulka liigitatakse § 4 lõikes 2 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Loometsad selle määruse tähenduses on lubjarikkal pinnasel kasvavad looduslikud puistud.

(3) Loometsa vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) paekiviklibu ja -paljandid;
- 2) õhuke paepealne mullakiht;
- 3) ilmselge metsapõlvkondade järjepidevus;
- 4) häilud;
- 5) vanad puud;
- 6) aeglase kasvuga, sageli kõveratüvelised puud;
- 7) seisvad surnud puud;
- 8) lamapuit eri lagunemisastmetes;
- 9) haruldased kooslused (leesikalootammik, leesikalookaasik, kastikuloootammik, kastikuloosaarik, lubikalootammik, lubikaloosaarik).

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 8. Männikud ja männisegametsad

(1) Männikute ja männisegametsade hulka kuuluvad § 4 lõike 2 punktis 1, lõike 3 punktis 1, lõike 4 punktis 1, lõike 5 punktis 1, lõike 6 punktis 1 ja lõike 7 punktis 1 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Männikud ja männisegametsad selle määruse tähenduses on kuival, parasniiskel või niiskel pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad männid.

(3) Männikute ja männisegametsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;

- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 5) üle 150-aastased männid, iseloomuliku soomusja korbaga ja päikesele avatud;
- 6) seisvad surnud puud;
- 7) jämedad kuivanud oksad;
- 8) puutüükad;
- 9) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 10) haruldased kooslused (tamme alusmetsaga sarapuumännik).

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 9. Kuusikud ja kuusesegametsad

(1) Kuusikute ja kuusesegametsade hulka kuuluvad § 4 lõike 2 punktis 2, lõike 4 punktis 2, lõike 5 punktis 2, lõike 6 punktis 2 ja lõike 7 punktis 2 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Kuusikud ja kuusesegametsad selle määruse tähenduses on kuival, parasniiskel või niiskel pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad kuused.

(3) Kuusikute ja kuusesegametsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;
- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) häilud;
- 5) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 6) vanad puud;
- 7) seisvad surnud puud;
- 8) puutüükad;
- 9) aukude ja õõnsustega puud;
- 10) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 11) tuulemurd ja -heide;
- 12) palju puiduseeni;
- 13) palju rippamblikke.

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 10. Laialehised metsad

(1) Laialehiste metsade hulka kuuluvad § 4 lõike 2 punktis 3, lõike 6 punktis 3 ja lõike 7 punktis 3 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Laialehised metsad selle määruse tähenduses on kuival, parasniiskel või niiskel pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad laialehised puuliigid nagu tamm, vaher, pärn, jalakas, saar, künnapuu.

(3) Laialehiste metsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;
- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) häilud;
- 5) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 6) vanad puud;
- 7) seisvad surnud puud;
- 8) puutüükad;
- 9) väga suured õõnsustega puud;
- 10) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 11) tuulemurd ja -heide;
- 12) palju puiduseeni;
- 13) palju vanu sarapuid;
- 14) neli eri laialehist liiki;
- 15) nektaririkaste õitega põõsad;
- 16) haruldased kooslused (sarapuutammik, sinililletammik, sinilillesaarik, naaditammik, naadisaarik, naadi-jalaka-vahtra-pärnasegamets, kuukressi-jalaka-vahtra-pärna-saaresegamets).

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 11. Haavikud

(1) Haavikute hulka kuuluvad § 4 lõike 4 punktis 3, lõike 5 punktis 3, lõike 7 punktis 4 ja lõike 9 punktis 4 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Haavikud selle määruse tähenduses on kuival, parasniiskel või niiskel pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad haavad.

(3) Haavikute vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;
- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) häilud;
- 5) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, suuruse ja diameetriga;
- 6) vanad puud;
- 7) seisvad surnud puud;
- 8) puutüükad;
- 9) õõnsustega puud;
- 10) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 11) tuulemurd ja -heide.

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 12. Teised lehtmetsad

(1) Teiste lehtmetsade hulka kuuluvad § 4 lõike 2 punktis 4, lõike 4 punktis 4, lõike 5 punktis 4, lõike 6 punktis 4, lõike 7 punktis 5 ja lõike 8 punktis 3 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Teised lehtmetsad selle määruse tähenduses on looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad lehtpuud, lisatingimusega, et haava osakaal ning laialeheliste puuliikide osakaal puistust on väiksem kui 50%.

(3) Teiste lehtmetsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) looduslikult uuenenud mets;
- 2) minimaalne inimõju;
- 3) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 4) häilud;
- 5) vanad puud;
- 6) seisvad surnud puud;
- 7) puutüükad;
- 8) õõnsustega puud;
- 9) eri lagunemisastmetes lamapuit;
- 10) tuulemurd ja -heide;
- 11) palju vanu sarapuid.

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 13. Lepikud

(1) Lepikute hulka kuuluvad § 4 lõike 7 punktis 6, lõike 8 punktis 4, lõike 9 punktis 5, lõike 11 punktis 3 ja lõike 14 punktis 4 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Lepikud selle määruse tähenduses on perioodiliselt üleujutataval, niiskel mineraalsel või turbasel alal kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad lepad.

(3) Lepikute vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) liigniiske ala;
- 2) mosaiikne mikroreljeef kõrgete tüvemätaste ja nende vahele jäävate niiskete madalate lohkedega;
- 3) looduslikult uuenenud mets;
- 4) minimaalne inimõju;
- 5) metsapõlvkondade järjepidevus on ilmselge;
- 6) esinevad häilud;
- 7) vanad puud;
- 8) puudel on hästiarenenud tugijuured;
- 9) iseloomulik on leppade uuenemine kännuvõsudest ja vanade puude jalamilt;
- 10) esineb surnud või pehkinult seisvaid puid ning lamapuitu;
- 11) esineb tuulemurd ja -heide;
- 12) palju on puiduseeni;
- 13) esinevad haruldased kooslused (luhtarnasanglepik, sõnajalasanglepik, soovõhasanglepik, lodusanglepik).

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 14. Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad

(1) Märgalade kuusikute ja kuusesegametsade hulka kuuluvad § 4 lõike 8 punktis 1, lõike 9 punktis 2, lõike 10 punktis 2, lõike 11 punktis 2 ja lõike 14 punktis 2 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad selle määruse tähenduses on turbasel või liigniiskel pinnasel kasvav kuusik, kuuse- ja männisegamets või okas- ja lehtpuusegamets, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad kuused.

(3) Märgalade kuusikute ja kuusesegametsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) liigniiske ala;
- 2) looduslikult uuenenud mets;
- 3) minimaalne inimõju;
- 4) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 5) häilud;
- 6) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;
- 7) vanad puud;
- 8) iseloomulikud aeglase kasvuga kuused;
- 9) seisvad surnud puud;
- 10) puutüükad;
- 11) lamapuit eri lagunemisastmetes;
- 12) tuulemurd ja -heide;
- 13) palju puiduseeni;
- 14) palju rippamblikke;
- 15) palju epifüüteid samblaid.

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 15. Märgalade männikud ja kaasikud

(1) Märgalade männikute ja kaasikute hulka kuuluvad § 4 lõike 9 punktis 1, lõike 10 punktis 1, lõike 11 punktis 1, lõike 12 punktis 1, lõike 13 punktis 1 ja lõike 14 punktis 1 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Märgalade männikud ja kaasikud selle määruse tähenduses on männikud, männi- ja kasesegametsad ning kaasikud liigniisketel, enamasti toitainetevaestel pinnastel.

(3) Märgalade männikute ja kaasikute vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) pinnas liigniiske, kraavitamata;
- 2) looduslikult uuenenud mets;
- 3) minimaalne inimõju;
- 4) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 5) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, suuruse ja diameetriga;
- 6) vanad puud;
- 7) aeglase kasvuga, sageli kõveratüvelised puud;
- 8) päikesele eksponeeritud vanade jämedate puude ja kuivanud jämedate okste olemasolu;
- 9) puutüükad;
- 10) lamapuit eri lagunemisastmetes;
- 11) märgalaga metsaserv;
- 12) haruldased kooslused (luhtarnakaasik, soovõhakaasik).

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 16. Märgalade laialehised metsad

(1) Märgalade laialehiste metsade alla kuuluvad § 4 lõike 8 punktis 2, lõike 9 punktis 3 ja lõike 14 punktis 3 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Märgalade laialehised metsad selle määruse tähenduses on õhukesel turbapinnasel või märjal mineraal-(savisel) pinnasel kasvavad looduslikud puistud, mille koosseisust vähemalt 50% moodustavad laialehelised puuliigid.

(3) Märgalade laialehiste metsade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) viljakas liigniiske ala;
- 2) mosaiikne mikrolõrjeef kõrgete tüvemätaste ja nende vahele jäävate niiskete madalate lohkudega;
- 3) looduslikult uuenenud mets;
- 4) minimaalne inimõju;
- 5) metsapõlvkondade järjepidevus ilmselge;
- 6) puud eri põlvkondadest, eri vanuse, kõrguse ja diameetriga;

- 7) vanad, suuremõõtmelised puud;
- 8) puudel hästiarenenud tugijuured;
- 9) seisvad surnud puud;
- 10) puutüükad;
- 11) aukude ja õõnsustega puud;
- 12) lamapuit eri lagunemisastmetes;
- 13) palju puiduseeni;
- 14) palju epifüüteid samblaid;
- 15) neli eri laialehist liiki;
- 16) haruldased kooslused (sõnajalasaarik, sõnajalatammik, humala-jalaka-(künnapuu)-saare-, pärna- või tammesegamets, luhtnasaarik).

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

3. jagu

Maastikuelemendiga seotud vääriselupaigatüüpide kirjeldus ja näitajad

§ 17. Looduslike veekogude kaldanõlvad

(1) Looduslike veekogude kaldanõlvade hulka kuuluvad § 5 lõikes 2 nimetatud vääriselupaigatüübid.
[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

- (2) Looduslike veekogude kaldanõlvade vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:
- 1) jõgede ja järvede järsud kaldanõlvad, kus kalda tõusunurk on üle 20° ning jõgi on laiem kui 5 meetrit;
 - 2) jõgede ja järvede laugjad kaldanõlvad, kus kalda tõusunurk mahub vahemikku 5–20° ning jõgi on laiem kui 5 meetrit;
 - 3) ojade kaldanõlvad, kus kalda tõusunurk ületab 5° ning oja on kitsam kui 5 meetrit.
- (3) Looduslike veekogude kaldanõlvade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:
- 1) stabiilselt niiske mikrokliima;
 - 2) pinnaseerosioon;
 - 3) järskkallastel paljandub lähtekivim;
 - 4) omapärase võra ja juurestikuga puud.

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 18. Veekoguäärsete madalike ja lammid

(1) Veekoguäärsete madalike ja lammide hulka kuuluvad § 5 lõikes 3 nimetatud vääriselupaigatüübid.
[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

- (2) Veekoguäärsete madalike ja lammide vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:
- 1) madalad jõekaldad ja jõelammid, kus kalda tõusunurk on alla 5° ning jõgi on laiem kui 5 meetrit;
 - 2) ojalammid, kus kalda tõusunurk on alla 5° ning oja on kitsam kui 5 meetrit.
- (3) Veekoguäärsete madalike ja lammide vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:
- 1) stabiilselt niiske mikrokliima;
 - 2) pinnaseerosioon;
 - 3) ladestunud alluviaalsed setted.

(4) [Kehtetu -RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 19. Teised veest mõjutatud alad

(1) Teiste veest mõjutatud alade alla kuuluvad § 5 lõigetes 4 ja 5 nimetatud vääriselupaigatüübid.
[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

- (2) Muude veest mõjutatud alade vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:
- 1) ajutised veekogud – perioodiliselt liigniisked alad, mis täituvad veega ainult tugevate vihmasadude või lume sulamise järel;
 - 2) allika-alad – üksik põhjavee väljumiskoht või põhjavee hajusa väljavoolu soostunud koht, kus algallikat pole näha;
 - 3) karbonaatsed sood ja märjad niidud – lagedad või hõredalt puudega kaetud madalsood või niisked niidud karbonaatsel pinnasel kasvavates metsades;
 - 4) kopratammide mõjualad – kopratammide tõttu vee äravoolu takistumisest üleujutatud puistud nõvades ja orgudes, st piiratud aladel;
 - 5) muude veekogude kaldad – mitmesugused kaldaalad, mis ei kuulu eelloetletud looduslike veekogude kaldanõlvade, veekoguäärsete madalike ja lammide ning teiste veest mõjutatud alade hulka.

(3) Teiste veest mõjutatud alade vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) stabiilselt niiske mikrokliima;
- 2) ala kraavitamata;
- 3) muld toitaineerikas;
- 4) ladestunud alluviaalsed setted;
- 5) karbonaatse pinnasevee ja põhjavee mõju;
- 6) ala mõjutavad perioodiliselt üleujutused ja jää.

(4) Allika-alade vääriselupaiku iseloomustavad täiendavalt järgmised näitajad:

- 1) ümbrus on kraavitamata ja ilma ehitusteta;
- 2) allika lähiümbruse temperatuur püsib aastaringselt suhteliselt stabiilne.

(5) Koprattammide mõjualade vääriselupaiku iseloomustavad täiendavalt järgmised näitajad:

- 1) järsult niiskemaks muutunud pinnas, halvenenud veeärvool;
- 2) vee püsimine ka suvel;
- 3) üleujutuse tagajärjel hukkunud, püsti seisev kuivanud mets.

(6) [Kehtetu - [RT I, 15.09.2017, 5](#)- jõust. 18.09.2017]

§ 20. Väikesed märgalasaared ja -poolsaared

(1) Väikeste märgalasaarte ja -poolsaarte hulka kuuluvad § 5 lõike 1 punktis 4 nimetatud vääriselupaigatüübid.
[[RT I, 15.09.2017, 5](#)- jõust. 18.09.2017]

(2) Väikesed märgalasaared ja -poolsaared on selle määruse tähenduses märgalal paiknevad mineraalpinnasega alad, mille pindala on alla 3 ha.

(3) Väikeste märgalasaarte ja -poolsaarte vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) stabiilselt niiske mikrokliima;
- 2) asukoha isoleeritus;
- 3) hästi arenenud metsa ja märgala vahelised üleminekutsoonid;
- 4) avatus päikesele;
- 5) avatus tuulele.

§ 21. Järsakud

(1) Järsakute hulka kuuluvad § 5 lõikes 5 nimetatud vääriselupaigatüübid.

(2) Järsakute vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:

- 1) pangajärsakud – pangametsad kasvavad pangaalusel nõlvakul, klindilõhedes, enam kui 20-kraadise kaldega pangal ning kuni 10 meetri ulatuses pangaservast;
- 2) pinnakattejärsakud – kõik muud metsad enam kui 20-kraadise kaldega nõlvadel, mis ei lange vooluveekogu suunas ning mille kõrgus on vähemalt 10 m.

(3) Järsakute vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) enam kui 20-kraadise kaldega järsk nõlv;
- 2) omapärased pinnasetingimused (kõrge pH tase, suur lubjarikkus);
- 3) paljanduv lähtekivim;
- 4) nõrgvesi;
- 5) pinnaseerosioon;
- 6) maalihked;
- 7) põhjapoolsetel nõlvadel stabiilselt niiske mikrokliima;
- 8) lõunapoolsed nõlvad päikesele avatud;
- 9) haruldased kooslused (kuukressi-jalaka-vahtra-pärna-saaresegamets).

(4) [Kehtetu - [RT I, 15.09.2017, 5](#)- jõust. 18.09.2017]

§ 22. Põlendikud

(1) Põlendike hulka kuulub § 5 lõike 1 punktis 6 nimetatud vääriselupaigatüüp.

(2) Põlendikud on selle määruse tähenduses selgete põlengujälgedega metsaalad, kus paljudel puudel on tulekahjustusi ja esineb söestunud surnud puid.

(3) Põlendike vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:

- 1) pärast tulekahju on mets taastunud looduslikult;
- 2) esineb söestunud tüvesid ja tüveosi;
- 3) esineb jämedaid põlengu üle elanud puid;

- 4) esineb tulekahju järel vaiguga kattunud männitüvesid;
- 5) esineb tulekahjustuste tõttu surevaid puid.

(4) [Kehtetu - [RT I, 15.09.2017, 5-](#) jõust. 18.09.2017]

§ 23. Puisrohumaad

(1) Puisrohumaa hulka kuuluvad § 5 lõikes 6 nimetatud vääriselupaigatüübid.
[[RT I, 15.09.2017, 5-](#) jõust. 18.09.2017]

- (2) Puisrohumaa vääriselupaigatüübid on selle määruse tähenduses eristatud järgmiselt:
- 1) võsastunud puisrohumaa – hõre pikaajalise niitmise või karjatamise tulemusel kujunenud puistu, mille kasutamine on viimastel aastatel lõpetatud;
 - 2) puisniit – hõre pikaajalise niitmise tulemusel kujunenud puistu, mida jätkuvalt niidetakse;
 - 3) puiskarjamaa – hõre pikaajalise karjatamise tulemusel kujunenud puistu, kus jätkuvalt karjatatakse loomi.
- (3) Puisrohumaa vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:
- 1) vanad, alt laasumata puud;
 - 2) rohurinne on väga liigirikas;
 - 3) puud on avatud päikesele;
 - 4) puud ja põõsad kasvavad hajusalt või väikeste gruppidena;
 - 5) esineb vanu sarapuid.

(4) [Kehtetu -[RT I, 15.09.2017, 5-](#) jõust. 18.09.2017]

§ 24. Sarapikud

(1) Sarapike hulka kuulub § 5 lõike 1 punktis 8 nimetatud vääriselupaigatüüp.

(2) Sarapik on selle määruse tähenduses sarapuu enamusega lehtpuusalu.

- (3) Sarapike vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:
- 1) pikaajaline sarapuude järjepidevus;
 - 2) esineb vanu sarapuid;
 - 3) iseeneslik hõrenemine;
 - 4) mosaiikne struktuur;
 - 5) rohurinne on väga liigirikas.

(4) [Kehtetu -[RT I, 15.09.2017, 5-](#) jõust. 18.09.2017]

§ 25. Üksikud suured puud

(1) Üksikuid suuri puid iseloomustab § 5 lõike 1 punktis 9 nimetatud vääriselupaigatüüp.

(2) Üksik suur puu selle määruse tähenduses on puu, mis omaette või koos sarnaste puude grupiga on piisavalt suur, et olla elupaigaks elupaigaspetsiifilise liigi elujõulisele populatsioonile.

- (3) Üksikute suurte puude vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:
- 1) väga vana ja suur puu või puude grupp;
 - 2) väga suur surnult seisev või lamav puu;
 - 3) aukude ja õõnsustega puu;
 - 4) surnud jämedad oksad;
 - 5) puude avatus päikesele.

(4) [Kehtetu - [RT I, 15.09.2017, 5-](#) jõust. 18.09.2017]

§ 26. Pargid

(1) Parkide hulka kuulub § 5 lõike 1 punktis 10 nimetatud vääriselupaigatüüp.

(2) Pargid selle määruse tähenduses on inimese rajatud valgusküllased vanad puistud, mida enam ei hooldata.

- (3) Parkide vääriselupaiku iseloomustavad järgmised näitajad:
- 1) vanad, suuremõõtmelised puud;
 - 2) seisvad surnud puud;
 - 3) puutüükad;
 - 4) aukude ja õõnsustega puud;
 - 5) puude avatus päikesele.

(4) [Kehtetu -[RT I, 15.09.2017, 5-](#) jõust. 18.09.2017]

4. peatükk

VÄÄRISSELUPAIGA KAITSE KORRALDAMINE, KAITSEKS LEPINGU SÕLMIMINE, LEPINGU SISU JA KASUTUSÕIGUSE TASU ARVUTAMISE ALUSED

[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 26¹. Vääriselupaiga kaitse korraldamine

(1) Avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas korraldab maa omanik või tema volitatud esindaja, riigimetsas riigimetsa majandaja vääriselupaiga kaitset keskkonnaregistris esitatud suuniste kohaselt.

(2) Avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas asuvas keskkonnaregistrisse kantud vääriselupaigas on keelatud raie, välja arvatud erandkorras tehtav raie ja kujundusraie Keskkonnaameti nõusolekul.

[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

§ 27. Vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja lepingu sisu

(1) Vääriselupaiga kaitseks notariaalse lepingu (edaspidi *leping*) sõlmimise ja selle alusel kinnisasja koormamise isikliku kasutusõigusega riigi kasuks korraldab riik erametsanduse arendamiseks ja toetamiseks asutatud sihtasutuse Erametsakeskus (edaspidi *EMK*) kaudu.

(2) Lepingu sõlmimisele eelneva menetluse viib läbi ning lepingu objekti säilimist kontrollib Keskkonnaamet. Kinnisasja omanik kohustub tagama Keskkonnaametile ja EMK esindajale juurdepääsu lepingu objektile selle kontrollimiseks.

(2¹) Lepingu sõlmimisele eelneva menetluse käigus Keskkonnaamet:

- 1) kontrollib vääriselupaiga olemasolu;
- 2) määrab geograafilise positsioneerimise süsteemi abil vääriselupaiga piirid ja digitaliseerib need säästva metsanduse seire infosüsteemis;
- 3) vajadusel edastab vääriselupaiga piiride muudatusettepaneku metsaressursi arvestuse riikliku registri pidajale;
- 4) vormistab määruse lisa 4 kohase kontrollakti;
- 5) koostab ja esitab EMK-le määruse lisa 5 kohase akti lepingu sõlmimiseks vajalike algandmetega.

[RTL 2009, 54, 788- jõust. 12.07.2009]

(3) Lepingu sõlmimisega ning kinnisasja isikliku kasutusõigusega koormamisega kaasnevad riigilõivud ja notari tasu maksab EMK.

(4) Leping peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid ja lisasid:

- 1) poolte nimed, isikukoodid ja elukohad või ärinimed, registrikoodid ning asukohad;
- 2) kinnistusraamatu registriosa number, katastriüksuse nimi, katastriüksuse tunnus ja asukoha andmed;
- 3) vääriselupaiga nimetus, seda iseloomustavate näitajate loetelu, pindala ja asukoha kirjeldus;
- 4) poolte õigused ja kohustused vääriselupaiga kaitse korraldamisel, sealhulgas kaitse korraldamiseks vajalikud toimingud;
- 5) lepingu alusel makstava vääriselupaiga kasutusõiguse tasu määr ja maksegraafik;
- 6) lepingu lisana katastriüksuse tunnusega seotud vääriselupaiga asukoha kaart.

(5) Lepinguga keelatakse vääriselupaigas metsast lamapuidu eemaldamine, metsa kuivendamine, metsateede ehitamine, metsa uuendamine, telkimine, lõkke tegemine ja metsa raiumine, välja arvatud erakorralised raied Keskkonnaameti nõusolekul.

(6) Lepingu rikkumisel tasub lepingut rikkunud pool leppetrahvi, mis moodustab 10% lepingu kogusummast. Lepingu ennetähtaegse lõpetamise korral tagastab lepingut rikkunud või lepingut lõpetada sooviv täitja lepinguga saadud tasu ja tasub leppetrahvi, mis moodustab 20% lepingu kogusummast.

(7) Vääriselupaiga omandiõiguse üleminekust informeerib võõrandaja EMK-d vähemalt kaks nädalat enne tehingut. Vääriselupaiga omandi üleminekul ei ole omandajal õigus lõpetada lepingut ennetähtaegselt ühe aasta jooksul omandamisest arvates.

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

(8) EMK teatab Keskkonnaagentuurile sõlmitud lepingu numbri, sõlmimise aja, täitja või täitja ja tema esindaja nime, makstava kasutusõiguse tasu suuruse ja lepingu lõpetamise päeva kirjalikult ühe nädala jooksul selle sõlmimisest või muutmisest arvates.

[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(9) EMK esitab ühe nädala jooksul pärast lepingu sõlmimist lepingu teksti koos lisadega digitaalsel kujul Keskkonnaagentuurile.

[RT I, 29.05.2013, 5- jõust. 01.06.2013]

(10) EMK teavitab Keskkonnaametit lepingu sõlmimisest ja ennetähtaegsest lõpetamisest arvates kahe nädala jooksul.

[RTL 2009, 18, 218- jõust. 18.02.2009]

(11) Lepingu objekti säilimist kontrollib Keskkonnaamet üks kord aastas ja vormistab selle kohta lisa 4 kohase akti, mida ta säilitab enda juures. Lepingu objekti hindamisel ilmnenu puudustest teavitab Keskkonnaamet koheselt EMK-d.

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

§ 28. Vääriselupaiga kasutusõiguse tasu arvutamise alused

(1) Lepingu alusel makstav vääriselupaiga kasutusõiguse tasu määr arvutatakse käesoleva määruse lisade 1–3 alusel.

(2) Kasvava metsa väärtuse määramisel kasutatakse lähteinformatsioonina:

1) hinna määramisel ja vääriselupaiga hooldamisel tehtavate kulude arvutamisel Riigimetsa Majandamise Keskuse metsamaterjali müügistatistika, teenuse hindade ja raiekulu andmeid;

2) likviidse puidu koguse määramisel metsa takseerimise andmeid metsaeraldiste kaupa.

[RTL 2009, 18, 218- jõust. 18.02.2009]

(3) Vääriselupaiga kasutusõiguse tasu määra arvutab Keskkonnaamet.

[RTL 2009, 54, 788- jõust. 12.07.2009]

§ 29. Määruse rakendamine

Enne käesoleva sätte jõustumist sõlmitud lepingutega määratud iga-aastane osamakse, mille väljamaksmise tähtaeg on 01.01.2013 või hilisem, korrutatakse väljamaksmisel läbi lisa 1 punktis 9 toodud koefitsiendiga.

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

Lisa 1 Erametsas paikneva vääriselupaiga puistu arvutuslik sortimenteerimine

[RT I, 16.10.2013, 2- jõust. 19.10.2013]

Lisa 2 R. Ozolinši tüvemoodustaja mudel ja selle kasutamine

[RT I, 03.10.2013, 1- jõust. 06.10.2013]

Lisa 3 Kulude arvutamine

[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

Lisad 4-5 Akt

Lisa 6 Vääriselupaiga tunnusliigid

[RT I, 15.09.2017, 5- jõust. 18.09.2017]

Erametsas paikneva vääriselupaiga puistu arvutuslik sortimenteerimine

Arvutuslik sortimenteerimine toimub puistuelementide kaupa. Arvutuse lõpptulemusena liidetakse kõikide puistuelementide sortimenteerimisel saadud tulemused. Puistuelemendi arvutuslikul sortimenteerimisel kasutatakse järgmisi takseertunnuseid: kõduhorisondi түsedus – OHOR, cm; puuliik, vanus – a (a), diameeter – d, cm, kõrgus – h, m, tagavara – M, m³, kahjustatud puude osakaal – k, %.

Mulla organogeense horisondi түsedus (OHOR) võetakse kasvukoha tüübist lähtuvalt **tabelist 1.1.**

Tabel 1.1. Kasvukohatüübile vastav organogeense horisondi түsedus

KKT (kasvukohatüüp)	OHOR, cm
KL (kastikuloo), ND (naadi), SL (sinilille), LP (liivane puistang), SP (saviliivane puistang), KP (kivine puistang)	1
LL (leesikaloo), LU (lubikaloo)	2
SM (sambliku), PH (pohla), JP (jänese kapsa-pohla), JK (jänese kapsa)	4
KN (kanarbiku)	5
JM (jänese kapsa-mustika)	6
MS (mustika), AN (angervaksa)	10
KM (karusambla-mustika)	13
SJ (sõnajala), TA (tarna- angervaks)	15
SN (sinika), OS (osja), TR (tarna), KR (karusambla)	20
RB (raba), SS (siirdesoo), MD (madal soo), LD (lodu), KS (kõdusoo), TP (turbane puistang)	50

Puud jagatakse diameetriklassidesse vastavalt **tabelile 1.2.** Tabeli ülemises reas on diameetriklassi ja puistu keskmise diameetri suhe (ds) ning alumises reas puude arv diameetriklassis (n"). Jaotus on antud 1000 puu kohta. Hiljem tehakse arvutused tegeliku puude arvuga. Näiteks kui puistuelemendi keskmine diameeter on 22 cm, siis esimene diameetriklass on 6,6 cm (0,3×22) ning seal on 21 puud jne."

Tabel 1.2. Puude jagamine suhtelistesse diameetriklassidesse

ds	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0
n"	21	47	69	89	100	108	107	102	91	77	60	45	31	22	16	9	4	2

Kõrgusekõvera parameeter (kh) leitakse järgmise valemi abil:

$$kh = h' / (1,3 + c1 \times (d' / (d' + c2))^c3),$$

kus kh – kõrgusekõvera parameeter;
 h' – kasvatatud kõrgus, m;
 d' – kasvatatud diameeter, cm;
 c1, c2, c3 – **tabelis 1.3** esitatud kõrgusekõvera parameetrid.

Tabel 1.3. Kõrgusekõvera parameetrid

Puuliik	c1	c2	c3
MA (mänd), SD (seedermand), LH (lehis), TO (teised okaspuud)	32,7621	1,1	9,9241
KU (kuusk), NU (nulg), TS (ebatsuuga)	37,2351	1,3	10,858
LM (sanglepp), HB (haab), PP (pappel), TL (teised lehtpuud)	31,6953	4,3	2,4979
TA (tamm), SA (saar), JA (jalakas), VA (vaher), KP (künnapuu)	35,8659	1,6	8,2934
KS (kask), LV (hall lepp), PN (pärn), RE (remmelgas), PA (paju), muud	31,9851	8	1,4625

Leitakse diameetri klassides olevate puude sortimendid. Arvutus tuleb teha kõikide **tabelis 1.2** märgitud diameetriklasside osas. Allpool on kirjeldatud ühe diameetriklassi arvutust (kõikide diameetriklasside osas toimub arvutamine analoogiliselt):

1. Leitakse diameetriklassi suurus D (ds – suhteline diameeter **tabelist 1.2**, d' – kasvatatud diameeter):

$$D = ds \times d'$$
2. Leitakse diameetriklassile vastav kõrgus H (kh – **punktis 3** leitud parameeter; c1, c2 ja c3 – **tabelis 1.3** esitatud valemi parameetrid):

$$H = kh \times (1,3 + c1 \times (D / (D + c2))^{c3})$$
3. Arvutatakse diameetriklassi ühe puu sortimendid. Sisenditeks on puuliik, D ja H.
Tabelis 1.4 on jämedapalkide peenema otsa miinimumdiameetrid (djp), samuti peenpalkide (dpp), paberipuude (dpa) ja küttepuude peenema otsa miinimumdiameetrid (dky).

Tabel 1.4. Sortimentide minimaalsed peenema otsa diameetrid, cm

Puuliik	djp	dpp	dpa	dky
MA, SD, TO	18	10	6	5
KU, LH, NU, TS	18	10	6	5
KS, PN	18	13	6	5
LM	18	11	-	5
HB, PP, TL	18	11	7	5
LV, RE, PI (pihlakas), TM (toomingas), muud	-	-	-	5
TA, SA, VA, JA, KP	18	13	-	5

Arvutamise käik, mille tulemusena saadakse ühe puu mahu (mpu) jagunemine jämedapalkideks (mjp), peenpalkideks (mpp), paberipuudeks (mpa) ja küttepuudeks (mky), on järgmine:

- 3.1 esmalt saavad jämedapalkide, peenpalkide, paberipuude ja küttepuude mahud väärtuseks 0.
- 3.2 kui puu on väike (diameetriga alla 8 cm või kõrgusega alla 5 meetri), siis arvutatakse vaid terve puu maht mpu ja sortimentide kogused on 0. Puu maht arvutatakse järgmise valemi järgi:

$$mpu = 0,000019 + 0,00001142 \times (D+2)^{2,61614} \times H^{0,76489}$$
- 3.3 muudel juhtudel sortimenteeritakse puu järgmiselt:
 - 3.3.1 arvutatakse terve puu maht (vastavalt **lisas 3** esitatud mudelile, kusjuures sortimendi alguspunktiks on 0-kõrgus ja lõpp-punktiks puu kõrgus);
 - 3.3.2 leitakse koore osamaht KOOR (a1, a2 ja a3 on valemis kasutatavad parameetrid, mis on esitatud **tabelis 1.5**):

$$KOOR = (a_1 \times (D + a_2) / (D + a_2 + 1))^{a_3} / 100.$$

Tabel 1.5. Koore suhtelise mahu arvutamise valemi parameetrid

Puuliik	a ₁	a ₂	a ₃
MA, SD, TO	6,0	10	-17,5
KU, LH, NU, TS	8,0	2	-4,9
KS, PN	11,1	3	-4,9
HB, PP, TA, SA, VA, JA, KP, TL	12,0	2	-3,2
LM, LV, RE, muud	10,8	2	-4,0

3.3.3 arvutatakse kännu kõrgus koos saetee paksusega. Kui $D \leq 30$ cm, siis kännu kõrgus on $HS = 0,1 + H/300$. Kui $D > 30$, siis kännu kõrgus on $HS = D/300 + H/300$.

3.3.4 leitakse puu diameeter kõrgusel $HS = HS + 3,1$. Diameetri leidmisel on lähtetunnusteks puuliik, puu kõrgus H , m, puu diameeter D , cm, ja soovitud diameetri kõrgus $-HS$, m. Diameetri leidmiseks kasutatakse järgmisi valemeid, mis annavad diameetri DS , cm:

$$abi1 = 1,3/H;$$

$$abi2 = (((((a_6 \times abi1 + a_5) \times abi1 + a_4) \times abi1 + a_3) \times abi1 + a_2) \times abi1 + a_1) \times abi1 + a_0;$$

$$abi3 = HS/H;$$

$$abi4 = (((((a_6 \times abi3 + a_5) \times abi3 + a_4) \times abi3 + a_3) \times abi3 + a_2) \times abi3 + a_1) \times abi3 + a_0;$$

$$abi5 = p \times (H - h_0) + q \times (D - d_0);$$

$$DS = D \times (1 + (abi3 \times abi3 - 0,01) \times abi5) \times abi4 / ((1 + (abi1 \times abi1 - 0,01) \times abi5) \times abi1),$$

kus

DS – leitud diameeter kõrgusel HS , cm;

$abi1, abi2, abi3, abi4, abi5$ – abimuutujad;

$a_0, a_1, a_2, a_3, a_4, a_5, a_6, p, q, h_0, d_0$ – **tabelis 2.1 (lisas 3)** olevad valemi parameetrid.

Koore paksuse näiduga korrigeerides saadakse:

$$DS = DS / (1 + KOOR)^{0,5}$$

3.3.5 saadud diameetrit DS võrreldakse sortimentide diameetritega d_{jp} , d_{pp} , d_{pa} ja d_{ky} .

a. Kui diameeter on võrdne jämepalgi diameetriga d_{jp} või suurem, siis leitakse sortimendi maht ja liidetakse jämepalgi mahuga m_{jp} . Mahu leidmiseks kasutatakse **lisas 3** esitatud mudelit, kusjuures sortimendi alguseks (alg) on $HS - 3,1$ ja sortimendi lõpuks HS .

b. Kui diameeter on väiksem kui jämepalgi diameeter d_{jp} , kuid suurem kui diameeter d_{pp} või sellega võrdne, siis leitakse sortimendi maht ja liidetakse peenpalgi mahuga m_{pp} . Mahu leidmiseks kasutatakse **lisas 2** esitatud mudelit, kusjuures sortimendi alguseks (alg) on $HS - 3,1$ ja sortimendi lõpuks HS .

c. Kui diameeter on väiksem kui peenpalgi diameeter d_{pp} , kuid suurem diameetrist d_{pa} või sellega võrdne, siis leitakse sortimendi maht ja liidetakse paberipuu mahuga m_{pa} . Mahu leidmiseks kasutatakse **lisas 2** esitatud mudelit, kusjuures sortimendi alguseks (alg) on $HS - 3,1$ ja sortimendi lõpuks $HS = HS - 0,1$.

d. Kui diameeter on väiksem kui paberipuu diameeter d_{pa} , kuid suurem diameetrist d_{ky} või sellega võrdne, siis leitakse sortimendi maht ja liidetakse küttepuid

mahuga mky. Mahu leidmiseks kasutatakse **lisas 2** esitatud mudelit, kusjuures sortimendi alguseks (alg) on HS – 3,1 ja sortimendi lõpuks HS = HS – 0,1.

3.3.6 kontrollitakse, kas puu kõrgus H on väiksem kui HS + 3,1. Kui on väiksem, siis korratakse **punktides 4.3.3.4–4.3.3.6** kirjeldatud toiminguid. Kui aga H on suurem või võrdne suurusega HS + 3,1, siis pöördutakse **punktis 4.3.3.7** esitatud valemite poole;

3.3.7 leitud jämepalkide, peenpalkide, paberipuude ja küttepuude mahud mjp, mpp, mpa ja mky on seni mahud koos koorega. Kuna arvestuses kasutatakse ilma kooreta mahtusid, siis on vaja enne sortimenteerimise lõpetamist arvutada sortimentide mahud ilma kooreta:

$$mjp = mjp \times (1 - KOOR);$$

$$mpp = mpp \times (1 - KOOR);$$

$$mpa = mpa \times (1 - KOOR);$$

$$mky = mky \times (1 - KOOR).$$

4. Korrutatakse saadud suurused mjp, mpp, mpa, mky ja mpu puude arvuga diameetriklassis (n" **tabelis 1.2**).

5. Igas diameetriklassis saadud mahud mjp, mpp, mpa, mky ja mpu liidetakse kokku ja tulemus korrigeeritakse tegeliku mahu (M') järgi:

$$mjp = \text{sum}(mjp) \times M' / \text{sum}(mpu);$$

$$mpp = \text{sum}(mpp) \times M' / \text{sum}(mpu);$$

$$mpa = \text{sum}(mpa) \times M' / \text{sum}(mpu);$$

$$mky = \text{sum}(mky) \times M' / \text{sum}(mpu).$$

6. Leitakse kahjustatud puude osakaal. Soovitav on võtta kahjustatud puude osakaal takseerandmetest, kuid kui see seal puudub, siis tuleb kasutada vanusega seotud kahjustatud puude osakaalu mudelit. Kahjustatud puude osakaal leitakse järgmise valemi

$$kahj \% = 100 \cdot \left(\frac{A}{A + 1} \right)^{\left(\left(\frac{a_1}{A} \right)^{a_2} \right)}$$

abil:

kus kahj% – kahjustatud puude osakaal, %;

A – vanus a + aj, a;

a₁, a₂ – parameetrid **tabelist 1.6**.

Tabel 1.6. Kahjustatud puude osakaalu leidmise valemi parameetrid

	MA	KU	KS	HB	LM	LV	Kõva-lehtpuud
A ₁	9000000	1300000	700	145	250	60	10000000
A ₂	0,5	0,5	2	3,5	3	6	0,5

7. Korrigeeritakse sortimentide koguseid kõveruse ja **punktis 6** arvutatud kahjustuste järgi:

7.1 kõverusest tingitud paberipuudeks minevate palkide osakaal on **tabelis 1.7**;

7.2 kahjustatud puudest saadavatest tarbepuidu dimensioonidega sortimentidest küttesse mineva puidu osakaal võetakse **tabelist 1.7**, kui see näitaja ei ole märgitud metsa inventeerimise andmetes;

7.3 kahjustatud puudest saadava tarbepuidu palgifraktsioonist paberipuudeks mineva puidu osakaal on **tabelis 1.7**.

Tabel 1.7. Mitmesugused sortimenteerimiseks vajalikud näitajad

Puuliik	Kõverusest tingituna paberipuudeks minevate palkide osakaal, %	Kahjustatud puude tarbepuidu jämedusega sortimentidest küttepudeks mineva puidu osakaal, %	Kahjustatud puudest saadava tarbepuidu palgifraktsioonist paberipuudeks mineva puidu osakaal, %
MA	5	50	50
KU	5	50	75
KS	25	50	100
HB	10	50	100
LM	25	50	100
LV	50	50	100
Kõvalehtpuud	5	50	100

8. Eelnevalt leitud sortimentide kogused korrutatakse läbi RMK metsamaterjalide müügistatistikast tulevate sortimentide ühikuhindadega ja kulude arvestamisel kasutatakse lisas 3 toodud valemit 1, mille konstandid leitakse RMK vastavate kulude analüüsil.
9. Väljamaksmisele kuuluva summa saamiseks korrutatakse eelmises punktis arvutatud metsast saadav kasum läbi koefitsiendiga, mis saadakse järgmise valemiga:

$$Koeff = 1 + \frac{TM}{100 - TM},$$

kus koeff - arvutamiseks kasutatav koefitsient;
 TM - Tulumaksuseaduses § 4 lõikes 1 toodud tulumaksumäär.

R. Ozolinši tüvemoodustaja mudel ja selle kasutamine

- Arvutamiseks on vaja järgmisi lähtetunnuseid:
 puuliik, sortimendi algus (kaugus juurekaelast) – alg, m; sortimendi lõpp (kaugus juurekaelast) – lop, m; puu kõrgus – h, m, puu diameeter – d, cm.
- Mudel kasutab parameetreid, mis on esitatud **tabelis 2.1**. **Tabelis 2.1** on käsitletud 9 eri puuliiki, kuid metsas on ka teisi puuliike. Tabelis puuduva puuliigi korral kasutatakse **tabelit 2.2**, kus selgub, millise puuliigi valemit kasutada.

Tabel 2.1. R. Ozolinši tüvemoodustaja valemi parameetrid

pl	a0	a1	a2	a3	a4	a5	a6	h0	d0	p	q
MA	118,981	-277,578	1140,525	-3037,487	4419,682	-3361,78	997,657	26	30	0,007	-0,007
KU	113,939	-203,061	827,209	-2161,251	2732,076	-1699,667	390,755	33	36	0,0087	-0,0097
KS	120,567	-312,074	1388,288	-3725,819	5197,005	-3788,858	1120,891	20	28	0,021	0
LM	120,224	-310,985	1450,125	-4238,703	6644,011	-5408,312	1743,64	14	12	0,0264	-0,0017
HB	110,428	-143,288	530,481	-1643,304	2606,605	-2212,94	752,018	18	20	0,0074	0,0002
LV	118,56	-263,482	988,135	-2376,874	3045,214	-2137,684	626,131	16	16	0,0168	-0,0103
TA	120,958	-354,769	2022,206	-6736,346	11231,25	-9254,632	2971,333	14	20	0,0263	0,0005
SA	117,999	-282,941	1411,064	-4542,395	7964,66	-7175,007	2506,62	21	20	-0,002	0
PN	110,428	-143,287	530,477	-1643,287	2606,569	-2212,906	752,006	16	12	0,0061	0

Tabel 2.2. Puuliikide asendatavus

Puuliik Ozolinši valemis	Samu parameetreid kasutavad puuliigid
MA	MA, SD, LH, TO
KU	KU, NU, TS
KS	KS
LM	LM
HB	HB, PP, TL
LV	LV, RE, PA, PI, TM, KD
TA	TA, VA, JA, KP
SA	SA
PN	PN

3. Arvutamise käik.

- Kui puu on väike – (diameetriga alla 8 cm või kõrgusega alla 5 meetri), siis arvutatakse terve puu maht mpu ja likviidsete sortimentide kogus on 0. Puu maht arvutatakse järgmise valemi järgi:

$$mpu = 0,000019 + 0,00001142 \times (D+2)^{2,61614} \times H^{0,76489}$$

- Sortimendi mahu arvutamiseks on allpool esitatud 33 valemit, mis siin esitatud järjekorras kasutamise korral annavad sortimendi mahu – m, m³.

$$abi1 = 1,3/h$$

$$abi2 = (((((a6 \times abi1 + a5) \times abi1 + a4) \times abi1 + a3) \times abi1 + a2) \times abi1 + a1) \times abi1 + a0$$

$$abi3 = p \times (h - h0) + q \times (d - d0)$$

$$abi4 = 1 - 0,01 \times abi3$$

$$c1 = abi4 \times a0$$

$$c2 = abi4 \times a1/h$$

$$\begin{aligned}
c3 &= (abi4 \times a2 + abi3 \times a0)/(h^{^2}) \\
c4 &= (abi4 \times a3 + abi3 \times a1)/(h^{^3}) \\
c5 &= (abi4 \times a4 + abi3 \times a2)/(h^{^4}) \\
c6 &= (abi4 \times a5 + abi3 \times a3)/(h^{^5}) \\
c7 &= (abi4 \times a6 + abi3 \times a4)/(h^{^6}) \\
c8 &= abi3 \times a5/(h^{^7}) \\
c9 &= abi3 \times a6/(h^{^8}) \\
d1 &= c1 \times c1 \\
d2 &= c1 \times c2 \\
d3 &= (c2 \times c2 + 2 \times c1 \times c3)/3 \\
d4 &= (c1 \times c4 + c2 \times c3)/2 \\
d5 &= (c3 \times c3 + 2 \times c2 \times c4 + 2 \times c1 \times c5)/5 \\
d6 &= (c1 \times c6 + c2 \times c5 + c3 \times c4)/3 \\
d7 &= (c4 \times c4 + 2 \times c3 \times c5 + 2 \times c2 \times c6 + 2 \times c1 \times c7)/7 \\
d8 &= (c1 \times c8 + c2 \times c7 + c3 \times c6 + c4 \times c5)/4 \\
d9 &= (c5 \times c5 + 2 \times c4 \times c6 + 2 \times c3 \times c7 + 2 \times c2 \times c8 + 2 \times c1 \times c9)/9 \\
d10 &= (c2 \times c9 + c3 \times c8 + c4 \times c7 + c5 \times c6)/5 \\
d11 &= (c6 \times c6 + 2 \times c5 \times c7 + 2 \times c4 \times c8 + 2 \times c3 \times c9)/11 \\
d12 &= (c4 \times c9 + c5 \times c8 + c6 \times c7)/6 \\
d13 &= (c7 \times c7 + 2 \times c6 \times c8 + 2 \times c5 \times c9)/13 \\
d14 &= (c6 \times c9 + c7 \times c8)/7 \\
d15 &= (c8 \times c8 + 2 \times c7 \times c9)/15 \\
d16 &= c8 \times c9/8 \\
d17 &= (c9 \times c9)/17 \\
abi5 &= ((((((((((((((d17 \times alg + d16) \times alg + d15) \times alg + d14) \times alg + d13) \times alg + \\
&\quad + d12) \times alg + d11) \times alg + d10) \times alg + d9) \times alg + d8) \times alg + d7) \times alg + \\
&\quad + d6) \times alg + d5) \times alg + d4) \times alg + d3) \times alg + d2) \times alg + d1) \times alg \\
abi6 &= ((((((((((((((((((d17 \times lop + d16) \times lop + d15) \times lop + d14) \times lop + d13) \times lop + \\
&\quad + d12) \times lop + d11) \times lop + d10) \times lop + d9) \times lop + d8) \times lop + d7) \times lop + \\
&\quad + d6) \times lop + d5) \times lop + d4) \times lop + d3) \times lop + d2) \times lop + d1) \times lop \\
v &= (abi6 - abi5) \times d \times d \times \pi / (((1 + (abi1 \times abi1 - 0,01) \times abi3) \times abi2)^2) / 40000 \quad ,
\end{aligned}$$

kus v – sortimendi maht(m^3);
 $abi1, abi2, abi3, abi4, abi5, abi6, c1, c2, c3, c4, c5,$
 $c6, c7, c8, c9, d1, d2, d3, d4, d5, d6, d7, d8, d9,$
 $d10, d11, d12, d13, d14, d15, d16, d17$ – abimuutujad
 $a0, a1, a2, a3, a4, a5, a6, p, q, h0, d0$ – tabelis 2.1 esitatud valemi parameetrid;
 h – puu kõrgus, m;
 d – puu diameeter, cm;
 alg – sortimendi algus (kaugus juurekaelast), m;
 lop – sortimendi lõpp (kaugus juurekaelast), m;
 π – 3,14159.

Keskkonnaministri 04.01.2007 määruse nr 2
„Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend,
kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks
lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise
täpsustatud alused“
(keskkonnaministri 13.09.2017 määruse nr 36 sõnastuses)
Lisa 3

Kulude arvutamine

1. Raiekulude arvutamise valem

Kasutatakse likviidset materjali andvate metsaraiete korral.

$$RK = a_1 + \frac{a_2}{a_3 + v} + a_4 \cdot KVK,$$

kus RK – raiekulu, kr/m³;
v – keskmine raiutav tüvemaht, m³;
KVK – keskmine kokkuveokaugus, m;
a₁, a₂, a₃, a₄ – raiekulu arvutusvalemi konstandid.

2. Väikeste puude raiumise kulu arvutamise valem

Kasutatakse mittelikviidset materjali andvate raiete korral. Valem annab ühe puu raiumise kulu, mis tuleb korrutada raiutavate puude arvuga.

$$NK = a_5 + a_6 \cdot H^{1,2} + \frac{a_7}{N},$$

kus NK – väikeste puude raiumise kulu, kr/tk;
H – raiutavate puude keskmine kõrgus, m;
N – raiutavate puude kogus, tk/ha;
a₅, a₆, a₇ – väikeste puude raiumise kulu arvutamise valemi konstandid.

Keskkonnaministri 4. jaanuari 2007. a määruse nr 2
„Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend,
vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine
ja vääriselupaiga kasutusõiguse
arvutamise täpsustatud alused“
Lisa 4

[RTL 2009, 54, 788 – jõust. 12.07.2009]

Vääriselupaiga kontrollakt nr.		
Lepingu nr.		
Maakond:		Välitöö aeg:
Vald:		
Küla:		
Kinnistu nimi:		
Katastri nr :		
Omanik:		
VEP nr.		
Pindala:		
Kontrollimise tulemus		
Kontrollija:		
Nimi: _____		
Ametikoht: _____		
Allkiri: _____		

Keskkonnaministri 4. jaanuari 2007. a määruse nr 2
„Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend,
vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine
ja vääriselupaiga kasutusõiguse
arvutamise täpsustatud alused“
Lisa 5

[RT I 16.12.2010, 1 – jõust. 1.01.2011]

**Vääriselupaiga kaitseks koostatava isikliku kasutusõiguse lepingu ettevalmistamiseks vajalike algandmete
AKT**

Koostatud “.....“ a
Koostaja nimi, ametikoht
Telefon, e-posti aadress

Kinnisasja omaniku andmed
Füüsilise isiku ees- ja perekonnanimi
Isikukood (selle puudumisel sünniaeg)
Elukoha aadress
Telefon, e-posti aadress
Perekonnaseis
Juriidilise isiku nimi
Registrikood
Juriidilise isiku esindaja
Juriidilise isiku esindaja esindusõiguse alus (volikiri, seadusest tuleneva esindusõiguse korral õiguslik alus)
Asukoht
Postiaadress
Telefon, e-posti aadress

Andmed koormatava kinnistu kohta
Kinnistu registriosa number
Katastriüksuse nimi ja tunnus(ed)/
Maaüksuse asukoht

Andmed vääriselupaiga kohta
Vääriselupaiga nimetus, number ja asukoha kirjeldus
Iseloomulikud näitajad
Pindala (ha)
Kaitse korraldamiseks vajalikud toimingud
Metsakasutuse kitsendustega põhjustatud kahjude või täiendavate kulude hüvitamise suurus (eurot) ja maksegraafik
Kontrollimise aeg ja kontrollakti number

Akti koostaja: (allkiri)

Keskkonnaministri 04.01.2007 määruse nr 2
 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend,
 kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks
 lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise
 täpsustatud alused“
 (keskkonnaministri 13.09.2017 määruse nr 36 sõnastuses)
 Lisa 6

Vääriselupaiga tunnusliigid

1. Seente tunnusliigid

Ladinakeelne nimi	Eestikeelne nimi
<i>Aleurodiscus amorphus</i>	liudnahkis
<i>Asterodon ferruginosus</i>	narmastaelik
<i>Boletus satanas</i>	saatana kivipuravik
<i>Ceriporia purpurea</i>	punane võrkpoorik
<i>Ceriporia reticulata</i>	valge võrkpoorik
<i>Clavariadelphus pistillaris</i>	suur tõlvharik
<i>Clavariadelphus truncatus</i>	tõmp tõlvharik
<i>Crustoderma dryinum</i>	ookernahkis
<i>Dentipellis fragilis</i>	õrn narmnahkis
<i>Diplomitoporus flavescens</i>	männi-vahakorgik
<i>Eocronartium muscicola</i>	samblaniidik
<i>Fistulina hepatica</i>	maksak
<i>Fomitopsis rosea</i>	roosa pess
<i>Ganoderma lucidum</i>	lakkvaabik
<i>Geastrum spp.</i>	prk maataht
<i>Gomphus clavatus</i>	seakõrv e vurrik
<i>Grifola frondosa</i>	leht-kobartorik
<i>Hericium coralloides</i>	korallnarmik
<i>Hydnellum spp.</i>	prk kübarnarmik
<i>Leptoporus spp.</i>	prk tümak
<i>Lindtneria trachyspora</i>	ogaeoseline ebapoorik
<i>Lycoperdon echinatum</i>	siiljas murumuna
<i>Multiclavula mucida</i>	limane tuhattõlvik
<i>Perenniporia medulla-panis</i>	valge püsipoorik
<i>Perenniporia subacida</i>	kollane püsipoorik
<i>Phaeolus schweinitzii</i>	juurepruunik
<i>Phellinus abietis</i>	eenduv kuusetaelik
<i>Phellinus chrysoloma</i>	liibuv kuusetaelik

<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	tumepruun taelik
<i>Phellinus ferruginosus</i>	roostepruun taelik
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	joontaelik
<i>Phellinus populicola</i>	haava-tuletaelik
<i>Phellodon spp.</i>	prk narmik
<i>Phlebia centrifuga</i>	volt-tardnahkis
<i>Phlebia subochracea</i>	ere tardnahkis
<i>Physisporinus crocatus</i>	ere-lodupoorik
<i>Physisporinus vitreus</i>	klaasjas lodupoorik
<i>Pseudomerulius aureus</i>	kuldvammik
<i>Pycnoporellus fulgens</i>	roostetorik
<i>Sarcodon spp.</i>	prk põdramokk
<i>Sarcosoma globosum</i>	limatünnik
<i>Sistotrema raduloides</i>	hammas-sistotreem
<i>Skeletocutis odora</i>	taiga-peenpoorik
<i>Skeletocutis stellae</i>	täht-peenpoorik
<i>Sowerbyella spp.</i>	prk soverbiell
<i>Steccherinum collabens</i>	pruun nääts
<i>Steccherinum pseudozilingianum</i>	haavanääts
<i>Steccherinum robustius</i>	jalaka-oganahkis e lõuna oganahkis
<i>Tomentella crinalis</i>	narmik-tomentell
<i>Tremiscus helvelloides</i>	lehterüdik
<i>Xylobolus frustulatus</i>	tammenahkis

2. Samblike tunnusliigid

Ladinakeelne nimi	Eestikeelne nimi
<i>Acrocordia spp.</i> puudel kasvavad liigid	prk kühmsambliku puudel kasvavad liigid
<i>Alyxoria varia</i>	härma-kiiriksamblik
<i>Arthonia leucopellaea</i>	valkjäs tähnsamblik
<i>Arthonia vinosa</i>	puna-tähnsamblik
<i>Bacidia rubella</i>	punakas mõhnsamblik
<i>Carbonicola anthracophila</i>	männi-soomussamblik
<i>Cetrelia spp.</i>	prk helksamblik
<i>Chaenotheca brachypoda</i>	kahvatu varjusamblik
<i>Chaenotheca gracilentia</i>	sire varjusamblik
<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	soomus-varjusamblik
<i>Collema spp.</i>	prk limasamblik
<i>Evernia divaricata</i>	pikk lõhnasamblik
<i>Evernia mesomorpha</i>	kahar lõhnasamblik
<i>Hypogymnia farinacea</i>	jahu-hallsamblik
<i>Icmadophila ericetorum</i>	harilik rabasamblik

<i>Lecanactis abietina</i>	kuuse-nublusamblik
<i>Leptogium saturninum</i>	haava-tardsamblik
<i>Lobaria pulmonaria</i>	harilik kopsusamblik
<i>Menegazzia terebrata</i>	harilik poorsamblik
<i>Mycoblastus sanguinarius</i>	punetav vistarsamblik
<i>Nephroma spp.</i>	prk neersamblik
<i>Phlyctis agelaea</i>	täpiline jahusamblik
<i>Sclerophora spp.</i>	prk nuisamblik
<i>Thelotrema lepadinum</i>	harilik koobassamblik

3. Sammaltaimede tunnusliigid

Ladinakeelne nimi	Eestikeelne nimi
<i>Anastrophyllum hellerianum</i> e <i>Crossocalyx hellerianus</i>	Helleri ebatähtleht e Helleri narmaskarikas
<i>Anomodon attenuatus</i>	ahenev tuhmik
<i>Anomodon longifolius</i>	õrn tuhmik
<i>Anomodon viticulosus</i>	suur tuhmik
<i>Bazzania trilobata</i>	kolmehõlmaline batsaania
<i>Buxbaumia viridis</i>	roheline hiidkupar
<i>Dicranum flagellare</i>	kännu-kaksikhammas
<i>Dicranum spurium</i>	nõmme-kaksikhammas
<i>Dicranum viride</i>	roheline kaksikhammas
<i>Frullania dilatata</i>	harilik kariksammal
<i>Hamatocaulis vernicosus</i>	läikiv kurdsirbik
<i>Helodium blandowii</i>	harilik sookammik
<i>Hylocomium umbratum</i> e <i>Hylocomiastrum umbratum</i>	varjulaanik e varju-salulaanik
<i>Isoetecium alopecuroides</i>	harilik hännik
<i>Jamesoniella autumnalis</i> e <i>Syzygiella autumnalis</i>	sügis-kõrvsammal
<i>Jungermannia leiantha</i> e <i>Liochlaena lanceolata</i>	keeljas kulbik e lusiksammal
<i>Lejeunea cavifolia</i>	nõgusalehine hõlmiksammal
<i>Lepidozia reptans</i>	roomav soomik
<i>Metzgeria furcata</i>	harilik paelsammal
<i>Mnium hornum</i>	hammas-tähtsammal
<i>Neckera complanata</i> e <i>Alleniella complanata</i>	lame õhik e harilik lameõhik
<i>Neckera pennata</i>	sulgjas õhik
<i>Nowellia curvifolia</i>	kännukatik
<i>Odontoschisma denudatum</i>	paljas hammassammal

<i>Paludella squarrosa</i>	soosammal
<i>Palustriella spp.</i>	prk roodik
<i>Plagiothecium undulatum</i>	lainjas põikkupar
<i>Porella spp.</i>	prk porella
<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	lodu-ebapungsammal
<i>Riccardia latifrons</i>	laiahõlmaline rikardia
<i>Riccardia palmata</i>	kämmalrikardia
<i>Scapania apiculata</i>	süstjas skapaania
<i>Sphagnum wulfianum</i>	Wulfi turbasammal
<i>Thamnobryum alopecurum</i>	kähar põõsassammal
<i>Trichocolea tomentella</i>	viltjas udesammal
<i>Tritomaria quinqueidentata</i>	suur sagarsammal
<i>Ulota bruchii</i>	Bruchi säbrik
<i>Ulota crispa</i>	harilik säbrik

4. Soontaimede tunnusliigid

Ladinakeelne nimi	Eestikeelne nimi
<i>Allium ursinum</i>	karulauk
<i>Asplenium ruta-muraria</i>	müür-raunjalg
<i>Asplenium trichomanes</i>	pruun raunjalg
<i>Carex disperma</i>	õrn tarn
<i>Cinna latifolia</i>	laialehine nestik
<i>Cladium mariscus</i>	lääne-mõõkrohi
<i>Hedera helix</i>	harilik luuderohi
<i>Liparis loeselii</i>	soohiilakas
<i>Lunaria rediviva</i>	mets-kuukress
<i>Orchidaceae spp.</i> , eeldusel, et esineb vähemalt 5 liiki	sgk käpalised, eeldusel, et esineb vähemalt 5 liiki
<i>Primula farinosa</i>	pääsusilm
<i>Taxus baccata</i>	harilik jugapuu
<i>Ulmus laevis</i>	künnapuu

5. Mardikate tunnusliigid

Ladinakeelne nimi	Eestikeelne nimi
<i>Acanthoderes clavipes</i>	pugalsikk
<i>Agrilus ater</i>	
<i>Agrilus mendax</i>	pihlaka-salehundlane
<i>Ampedus nigroflavus</i>	
<i>Ampedus sanguineus</i>	suur-punanaksur
<i>Anoplodera variicornis</i>	

<i>Arhopalus tristis</i>	tume-kännusikk
<i>Boros schneideri</i>	männisinelane
<i>Calitys scabra</i>	
<i>Callidium coriaceum</i>	pronksjas lapiksikk
<i>Calosoma inquisitor</i>	väike-võrajoosik
<i>Ceruchus chrysomelinus</i>	
<i>Cossonus cylindricus</i>	
<i>Cucujus cinnaberinus</i>	väike-punalamesklane
<i>Cyrtoclytus capra</i>	
<i>Dendrophagus crenatus</i>	sarviklamesklane
<i>Descarpentriesina variolosa</i>	paplihundlane
<i>Dicerca alni</i>	
<i>Dicerca furcata</i>	odahundlane
<i>Gnorimus nobilis</i>	õiepõrnikas
<i>Harminius undulatus</i>	
<i>Hololepta plana</i>	
<i>Leptura thoracica</i>	
<i>Liocola marmorata</i>	metallpõrnikas
<i>Lymexylon navale</i>	tammepuurlane
<i>Melandrya dubia</i>	hiidredulane
<i>Melanophila acuminata</i>	põlendikuhundlane
<i>Mycetochara spp.</i>	prk kännukapral
<i>Mycetophagus quadripustulatus</i>	
<i>Necydalis major</i>	vaablassikk
<i>Nothorhina punctata</i>	
<i>Osmoderma eremita</i>	eremiitpõrnikas
<i>Ostoma ferruginea</i>	punakoor
<i>Peltis grossa</i>	hiidkoor
<i>Pterostichus angustatus</i>	
<i>Rhamnusium bicolor</i>	pargisikk
<i>Saperda perforata</i>	täpik-haavasikk